

Unutarnji krajobrazi

Kasumagić, Ema

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:087210>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-02**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti
Slikarski odsjek

Ema Kasumagić

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, rujan 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti
Slikarski odsjek

Ema Kasumagić

UNUTARNJI KRAJOBRAZI

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. art. Matko Vekić

Zagreb, rujan 2024.

SAŽETAK:

Rad pod nazivom *Unutarnji krajobrazi* priča kako se možemo kroz svoje životno iskustvo povezati sa svijetom i spoznati sebe. Ovo umjetničko istraživanje nastoji naći vezu naše podsvijesti, različitih životnih iskustava, promatranja okoline i kreativnog rada i ustanoviti kako nam ona pomaže da spoznajemo vanjski i unutarnji svijet i da „dođemo do svog središta“. Uočavamo kako svaki čovjek dolazi do svoga središta, ali isto tako primjećujemo kako svaki pojedinac prolazi različit put kako bi spoznao njemu bitan put. Ovaj rad bavit će se istraživanjem onoga što stoji ispod površine slike i kako kroz sami psihološki i iskustveni proces možemo doći do jednog umjetničkog djela. Kroz ciklus unutarnjih krajobraza pratit ćemo kako prateći svoja emocionalna stanja i životni put možemo spoznati sadašnji trenutak i biti u njemu. Isto tako gledajući svoju okolinu i svijet u kojem živimo pitat će se što je to što nas čini drugačijima od drugih ljudi i kako tim svojim autentičnim izrazom doprinosimo cjelokupnoj slici društva i njegova iskustva.

SUMMARY:

The work entitled *Inner Landscapes* is about connecting with the world and getting to know ourselves through life experiences. This artistic research seeks to find connections between our subconscious, different life experiences, observation of the environment and creative work, and to establish how it helps us to grasp the external and internal world and to "get to our centre". We observe how each person reaches their centre, but we also notice that each individual goes through a different path to realise the important path. This work will explore what lies beneath the surface of the painting and how we can arrive at a work of art through the psychological and experiential process itself. Through the cycle of inner landscapes, we will discover how, following our emotional states and life path, we can know the present moment and be in it. Likewise, looking at our surroundings and the world we live in, we should ask ourselves what makes us different from other people and how, with our authentic expression, we contribute to the overall image of society and its experience.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. O umjetnosti i razmatranje aspekata boje i oblika kao referentni okvir za opis radova <i>Unutarnji krajobrazi</i>	2
3. Psihološki aspekti boje i oblika	4
4. Perceptivne osnove u slikarstvu	6
5. Opis radova <i>Unutarnji krajobrazi</i>	7
5.1. <i>More</i>	9
5.2. <i>Livada</i>	12
5.3. <i>Roza polje</i>	15
6. Zaključak	18
7. Popis literature	19
8. Prilog	
8.1. Radovi: <i>Unutarnji krajobrazi</i>	

1. Uvod

Umjetnost slikarstva jedan je od najstarijih načina kako se čovjek može povezati sa svojom intuitivnosti i spoznati sadašnji trenutak, jer kroz kreativni proces istražuje se veza između umjetnika i rada te se kroz proces umjetnik odvaja od vremena i baza postaje samo on i njegov rad. Kroz povijest umjetnost se mijenja i dopunjuje, ali ostaje u kontaktu s čovjekom i kulturološkim normama. Sve ovo upućuje na to da je umjetnost društveno osnovana i da prati društvene i individualne aspekte. Umjetnošću se čovjek povezuje sa sadašnjosti, ukazuje na stanje i predlaže moguće promjene. Različiti umjetnici kao što su na primjer Kandinski ili Cezanne umjetnost su povezivali sa psihološkim te duhovnim. Na primjer šalica koja je „živa“ jer i jest percepcija prizora našeg individualnog viđenja. Dakle umjetnost je relativna jer omogućuje individualni izraz i interpretaciju, a ovaj rad osvrće se na istraživanje psiholoških, somatskih i perspektivnih viđenja umjetnosti i ukazuje na psihološke učinke slikarstva. Ovaj se rad sastoji od četiri poglavlja, u prvome od njih teorijski se razmatra aspekte boja i oblika, u drugome analizira njihove psihološke aspekte, u trećemu se govori o perceptivnim osnovama u slikarstvu, a u četvrtome detaljno opisuje radove diplomskoga rada nakon čega slijedi zaključak o ovom istraživanja. Temelj ovoga rada jest veza slike i čovjeka na psihološkoj razini odnosno to kako umjetnost nije samo rezultat gledanja već je ogledalo duše, kako osoba njome proširuje percepciju svijeta, te kako slika nije samo objekt promatranja već psihološkim povezivanjem postaje dio našeg iskustva jer se doživljaj promatranja referira na ono što je u nama, na naše dosadašnje iskustvo.

2. O umjetnosti i razmatranje aspekata boje i oblika kao referentni okvir za opis radova *Unutarnji krajobrazi*

Svako umjetničko razdoblje ima svoje specifičnosti i teško je osjetiti i pokušavati shvatiti bit nekog prošlog vremena. *Mi ne možemo da osjećamo ni da živimo unutrašnji život starih Grka. Stoga u nastojanju da se na primer, u plastičnim umetnostima primene grčka načela mogu da odvedu do oblika koji su samo nalik na grčke, pri čemu delo za sva vremena ostaje bez duše.*¹

Teorijsko proučavanje umjetnosti polazi iz perspektive sadašnjeg vremena i iskustva pojedinca i teško je da se to može učiniti polazeći od tuđih iskustvenih zapisa iz prošlosti, a slika biva privlačnom upravo zbog autentičnosti prikaza jednog vremena. Osim toga čovjek stvara svoju realnost kroz tumačenje prošlosti. Tu dolazimo do pitanja – što je to za čovjeka stvarnost i kako ona može postati dio jednog umjetničkog djela? U umjetnosti različiti umjetnički pravci koji nastaju tijekom povijesti imaju svoja obilježja koja se temelje na autentičnim i kreativnim otkrićima umjetnika koji su izlazili van granica kulturoloških normi, tražili prostor slobode i istražujući otkrivali nove tehnike i mogućnosti izražavanja. Uzmimo za primjer Cezannea koji je oblik promatrao cjelovito i organski; u njegovim djelima prikazani su samo dijelovi neke cjeline koji su bili važni za kompoziciju. U suvremenoj umjetnosti oblik postaje odraz umjetničkog izražavanja. Umjetnost je stvorena tako da bi se mogla poistovjetiti s ljudskim životom i reflektirati različite percepcije. Slika predlaže što bi gledatelj mogao vidjeti. *U svakoj slici je tajanstveno zatvoren ceo jedan život, ceo jedan život sa puno izvora, sumnji časova oduševljenja svetla.*² Tako se primjećuje kako organski oblici koji su povezani s prirodom i dio su svakodnevnog sadržaja iz života duboko utječu na ljudske emocije. Kako jedno umjetničko djelo utječe na samog umjetnika i promatrača, ne može se predvidjeti i otvoreno je pitanje. Posebno se to uočava kod apstraktnog slikarstva u kojem umjetnici žele opisati ono što ne može biti viđeno, a temelji se na ekspresiji osjećaja. Umjetnik otkriva svoj unutarnji svijet, apstrahira smisao i sadržaj. Ukazuje na prošlo i sadašnje vrijeme i utječe na promjene u budućnosti. Kad umjetnost zaglavi u vremenu i ne dopusti joj se da je promjenjiva i da se odvija fluidno, gubi inspirativnu snagu. Djelo koje ne može pobuditi osjećaje u promatraču i nema snagu da ukaže na neko buduće vrijeme je djelo koje Kandinski opisuje: *Ova umetnost koja ne nosi mogućnosti, jeste kastrirana umjetnost. Ona kratkog*

---

¹ Kandinski, V. (2017) *O duhovnom u umetnosti*, Beograd: Paperback. Str. 13.

² Kandinski, V. (2017) *O duhovnom u umetnosti*, Beograd: Paperback. Str. 15.

*daha umire u moralnom smislu u trenutku u kojem se menja atmosfera koja ju gradi.*³ Umjetnost nije površna već može utjecati na širenje i produbljivanje čovjekovih vidika i služiti kao primjer ispitivanja određenih vjerovanja određenog vremena i kulture. *Druga vrsta umetnosti, sposobna za daljnji razvoj, također je ukorenjena u sopstvenom duhovnom razdoblju, u isto vrijeme ne predstavlja njegov puki odek i ogledalo već poseduje široko i duboko.*⁴ Umjetnik priča priču koju želi prikazati promatraču, potaknuti ga da zaroni dublje u potisnute osjećaje i sjećanja. Kada je umjetnost površna i ne prikazuje ono što bi se moglo poistovjetiti s pojedincem, ona postaje samo objekt isključivo materijalne vrijednosti. Slikar u svom stvaralačkom procesu na platno prenosi svoje ideje, vizije i osjećaje i time i sam biva svjesniji sebe i okoline. Umjetničku slobodu definiraju ograničenja, kako društvena tako i osobna. Umjetnička sloboda se mijenja kroz samo stvaranje i umjetnici upravo zauzimanjem prostora slobode stvaraju svoju autentičnu slobodu i stvarnost. Kad se ovdje vratimo Cezanneu, on je kroz istraživanje forme pristupao formi na drugačiji način. *Umeo je da od šoljice za kafu napravi biće sa dušom, ili tačnije da spozna biće u šoljici. Uzdignuo je natura morte do visine do koje spolja mrtve stvari postaju unutrašnje žive. On sa tim stvarima postupa kao sa ljudima zato što ima dar da svugdje vidi unutrašnji život.*⁵ Cezanne je smatrao, dakle, da stvari u mrtvoj prirodi imaju unutarnja svojstva i da su žive te da im nedostaje prikazati božansko. On je, dakle, htio da promatrač gledanjem djela doživi unutarnje emocije. Sokrat bi rekao da treba spoznati samoga sebe, a Kandinski: *Tako današnja potraga za slikarstvom dolazi do ritma, do matematike, apstraktne konstrukcije, današnjeg ponavljanja tonova boje, načina na koji se boja upotrebljava u pokretu itd.*

---

³ Kandinski, V. (2017) *O duhovnom u umetnosti*, Beograd: Paperback. Str. 16

⁴ Kandinski, V. (2017) *O duhovnom u umetnosti*, Beograd: Paperback. Str. 16

⁵ Kandinski, V. (2017) *O duhovnom u umetnosti*, Beograd: Paperback. Str. 29

3. Psihološki aspekti boje i oblika

Boja ima važnu ulogu u ljudskom životu, u opisu okoline, komunikaciji i estetici. Doživljaj kvalitete svjetla je osoban i za svaku osobu, iako se radi o određenoj boji, znači nešto drugo, usko je povezan s našim iskustvenim i emocionalnim stanjima. Boje su toliko sveprisutne da ih uzimamo zdravo za gotovo, tek gubitkom sposobnosti razlikovanja boja ili vida svijet percipiramo drugačije. Boja se koristi u svim javnim i osobnim prostorima kako bi stvorila simbolički i osobni ugođaj. *Utjecaj boje bio on slab ili jak ovisi i o tome da li ju vidimo sjajnu, zagasitu ili mutnu.*⁶ U tamnoj sobi puls je jači nego u sjajnoj, a tople i jarke boje nadražuju i stvaraju nemir u usporedbi s hladnim bojama koje smiruju, udaljavaju podražaj i utišavaju ga. *Mnogi su psihijatri i psiholozi konstatirali da je reakcija na formu pobuđivanje intelektualnih procesa, a reakcija na boju više impulzivna i emocionalna. O ovoj primitivnoj kvaliteti boje pisali su i brojni istraživači. Marija Rickers-Ovsian kaže u vezi s istraživanjem ljudske ličnosti: Doživljaj boje mnogo je neposredniji i direktniji osjetilni podatak negoli doživljaj forme jer primjećivanje forme popraćeno je obično s neovisnim objektivnim stavom spram subjekta, dočim je doživljaj boje više neposredan, sadržavajući ličnu, afektivno toniranu notu.*⁷ Odabir boje u međuodnosu je s psihološkim stanjem čovjeka. Iskustvo kroz koje se prolazi određuje koja će boja nekome biti privlačnija i koji učinak će na nekoga imati. Boja je tako izravno povezana s emocionalnim stanjima i time umjetnik bira boju povezujući se s njome na različite načine – emocionalno, senzorno ili somatski. Ljude različita iskustva povezuju s bojama i ona mogu utjecati na značenje s kojim poistovjećuju pojedinu boju. I zato je povezanost nekog značenja s pojedinom bojom individualna. I Goethe je sugerirao da boje mogu potaknuti razna emocionalna stanja. Gledajući umjetničku sliku čovjek doživljava psihološku reakciju, fiziološku promjenu i kognitivno pobuđenu asocijaciju. Svako takovo iskustvo ostavlja trag i dovodi do promjene stanja i perspektive bilo nesvjesno ili svjesno. Kada se gleda u paletu boja, javljaju se dvije osnovne posljedice: 1. čisti utjecaj je takav da je oko očarano ljepotom boje i drugim njezinim osobinama, kada promatrač osjeća radost. Takvi osjećaji mogu trajati kratko, mogu biti i površinski i 2. kada promatrač promatra djelo kao objekt, bez emocionalne konekcije, onda veza slike i promatrača ostaje površna. Boja sama za sebe ima veliki značaj u umjetničkom izražavanju.

---

⁶ Despot, N. (1966) *Svjetlo i sjena*. Zagreb: Tehnička knjiga. Str. 192.

⁷ Despot, N. (1966) *Svjetlo i sjena*. Zagreb: Tehnička knjiga. Str. 190.

*Oblik je trenutačno stanje povezanosti (jedinstva), ograničenosti i usredotočenosti, s mogućnošću uspostavljanja veza s drugim oblicima i ukidanja – preobražljivosti. Pri takvoj odredbi jednako smo koncentrirani na stanje kao i na proces. Da bismo s tom dvojnošću lakše izašli nakraj, kada mislimo na stanje govorimo o obliku, a kada na proces o oblikovanju.*⁸ Igra oblika jest da povezuje jednu površinu s drugom, dijelovi se slojevito spajaju i povezuju u perceptivnu cjelinu koja djeluje zajedno s pozadinom. Oblik je ustvari organizacija obrisa unutarnjeg sadržaja. Oblici prate svojstva prirodne ljudske percepcije i imaju različite funkcije, npr.:

*1. Oblik kao ograničenje ili služi cilju da kroz ovo ograničenje iz površine iseče materijalni predmet, dakle da označi sve predmete na ravnini ili 2. Oblik ostaje apstraktan tj. on ne označuje realni predmet već potpuno apstraktno biće.*⁹ Osim toga oblik doprinosi kompoziciji koja može biti oku privlačnija ako u sebi ima organska svojstva kroz koja se promatrač može povezati sa svojim prirodnim stanjima. Priroda je u neprestanoj promjeni i duša se s njome neprekidno povezuje. Priroda umjetniku pruža priliku da kroz organske forme prikaže i promatraču približi umjetničku viziju. Navodi čovjeka, vraća ga tom zajedničkom, jedinstvenom bitku sa sobom i svime oko sebe, podsjeća ga na osjećaj koji svjedoči o tom zajedničkom iskustvu. *Tako izbor predmeta izražava načelo unutrašnje nužnosti.*¹⁰ U kompoziciji formu možemo pojednostavljivati sve do apstraktnog, ovisi o akcentu i realitetu koji se želi prikazati. Oblici govore o svijetu oko nas i ukazuju nam na naša viđenja svijeta i onoga što možemo doživjeti.

---

⁸ Damjanov, J. (1999) *Vizualni jezik i likovna umjetnost*. Zagreb: Školska knjiga. Str. 81.

⁹ Kandinski, V. (2017) *O duhovnom u umetnosti*, Beograd: Paperback. Str. 38.

¹⁰ Kandinski, V. (2017) *O duhovnom u umetnosti*, Beograd: Paperback. Str. 42.

4. Perceptivne osnove u slikarstvu

Čovjek ima sposobnost prepoznavanja predmeta i pojava gledanih iz različitih kutova, promjena osvjetljenja i za vrijeme kretanja. Percepcija nastaje kombinacijom obrade podataka iz različitih osjetilnih modaliteta – vid, sluh, njuh, okus, dodir, temperatura, kinestetski osjet. Zanimljivo je što čovjek ima i veliku sposobnost predočavanja, zamišljanja, maštanja što je neopipljivo praćenje svijesti. Taj kapacitet je golem i neprestano prisutan u stvaranju slike o svijetu i doživljaju sebe i drugih u njemu. Utkan je u umjetnički proces. *Slikari su iluzionisti jer zavaravaju promatrača slikanjem „stvarnosti“*. (Aristotel)

Moderan čovjek se u velikoj mjeri oslanja na osjetilo vida, najviše mu vjeruje, iako se i tu radi o subjektivnom dojmu pod utjecajem uvjerenja, raspoloženja, kulture i dr. Svakako vidne sposobnosti kao što su oštrina, osjetljivost na kontrast, percipiranje boje, dubine, lica, cjelovitosti predmeta povezuju čovjeka s trodimenzionalnim svijetom te mu i time pomažu u umjetničkom stvaralačkom procesu. Promatrač gledajući stvara vlastitu realnost i temelji je na vlastitom iskustvenom doživljaju. Platon, koji percepciju povezuje s umom, smatra da um nije samo pasivni primatelj osjetilnih informacija već aktivni sudionik u konstrukciji stvarnosti pojedinca.

Čovjek sam psihološki određuje u što će vjerovati i kako će vidjeti svijet; stvara, dakle, sliku svoje istine i tumači svijet oko sebe u skladu s onime kako ga je doživio. U centar se kreće kada želi otpustiti prekomjerno razmišljanje o životu i svemu što ga određuje. *Poistovječivanje s vašim umom stvara neproziran zaslon pojmova, oznaka, slika, riječi, prosudbi i definicija koji blokira sve istinske odnose. On stvara prepreku unutar nas samih, između vas i vaših bližnjih, između vas i prirode, između vas i Boga.*¹¹ Primjećuje se da se jasnije i intenzivnije promatra svijet jedino otpuštanjem ustaljenih navika, napuštanjem stečenih uvjerenja. Cilj je otvoriti se intuitivnosti kako bi se otvorilo prema novome i bez predrasuda. Osim toga percepcija se također može narušiti i zbog poremećaja ili bolesti osjetilnih organa, fizičkih ili psihičkih trauma. Tad se mijenja doživljaj svijeta, svijet se vidi na drugačiji način i samim time znakovni jezik i perceptivne osnove postaju drugačiji. Percepcija utječe na emocionalno stanje jer je povezana s ranije doživljenom emocijom, povezana s iskustvom i unutarnjim osjećajem.

---

¹¹ Tolle, E. (2001) *The Power of Now: Guide of Spiritual Enlightenment*. Hachette UK. Str. 19.

5. Opis radova *Unutarnji krajobrazi*

Ciklus *Unutarnji krajobrazi* sastoji se od tri triptiha: *More*, *Livada* i *Roza polje*, a svaka od slika u triptihu predstavlja jedno od životnih iskustava u različitim razdobljima mog života. Radi se o potrazi za osobnim središtem i ravnotežom. Ovaj rad opisuje intimni put prema svjesnosti i spoznaji tijela i duha.

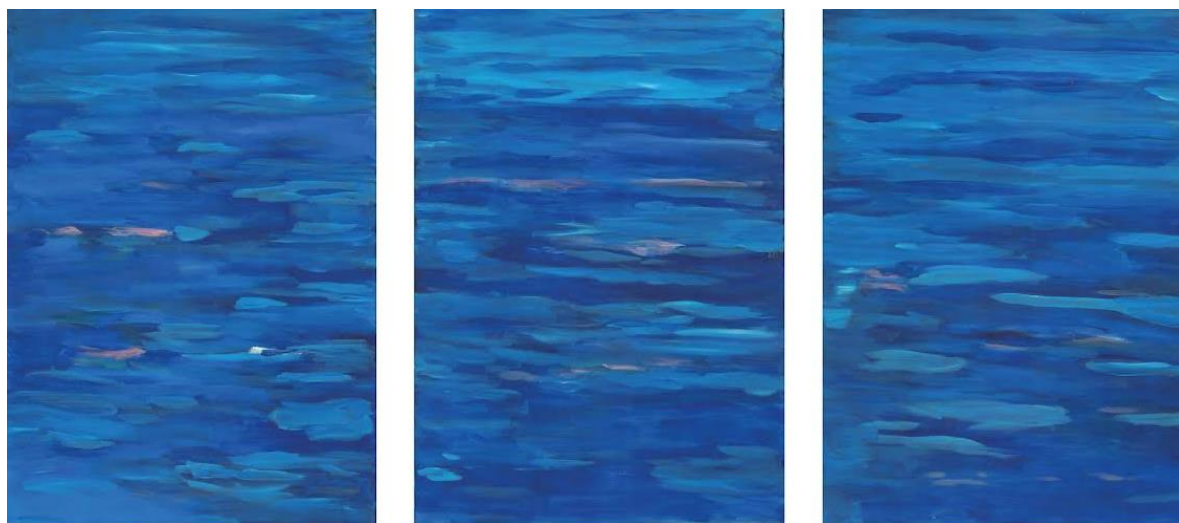

5.1. More

50 cm X 70 cm, triptih

Akril na platnu

2023.

Kompozicija ove slike je vodoravna te se provlači kroz tri platna tako da kada se promatra, slika sve dublje uvlači u plavetnilo. Kompozicija se širi izvan platna i sugerira da plavetnilu nema kraja. Plavi svjetliji i tamniji tonovi s akcentima zelene i roza boje svojom slojevitošću produbljuju osjećaj mora. Umirujući ton plave evocira osjećaj spokoja, a roza unosi dašak lakoće i prozračnosti. Na rubovima akcenti zagušene zelene upućuju na dubinu. Naglasak je i na duljini promatranja i zadubljivanja što dovodi do osjećaja preplavlivanja i sjedinjavanja. Radi se o somatskom procesu, somatizaciji, otjelovljenju osjećaja bivanja pored, odnosno s morem koje nije popraćeno samo vidnim procesiranjem.

Kompoziciju bilježe linije koje su slobodne i debljeg namaza te su oblici organski. Namazi su slojeviti kako bih dočarala more i svu njegovu puninu. Kratki organski potezi ukazuju na pokret titranja valova. Pri tome mislim na buđenje osjećaja koji mi dolazi iz godine u godinu kada nakon gradskog kaosa stanem uz more i osjetim duboki mir. Proučavajući kako je moguće u tako kratkom vremenu doživjeti tako intenzivnu promjenu otkrila sam da to more u meni evocira dublji osjećaj zbog mora kao esencije života i sveprisutnosti vode kao medija i duboke povezanosti čovjeka s njom. I sama pomisao na more psihološki potiče fiziološke promjene u tijelu jer duboki tonovi ukazuju na uranjanje te se živčani sustav smiruje i utišava.

Motiv mora koristim za povezivanje s prošlim događajima na otoku koji me podsjećaju na djetinjstvo. Sjećanje na to vrijeme donosi mirnoću u moje tijelo. Za mene je to simbol mira i slobode, podsjećanje na netaknutu prirodu otoka, nepromjenjivost ambijenta, sela. Na platnu su zabilježeni osjećaji koje sam tijekom rada procesuirala, probavljala i tjelesno integrirala, kao što su melankoličnost, spokoj i zadovoljstvo.

Želja mi je bila potaknuti promatrača na produljeno vrijeme promatranja kako bi se kod njega potaknula mogućnost vođenja pažnje na tjelesne osjete i osjećaje koji mogu evocirati različita sjećanja iz tog zajedničkog ljudskog iskustva koje dijelimo s vodom. Željela sam postići dojam širenja i stvaranja osjećaja fluidnosti ili protočnosti prostora i njegove beskonačnosti. Prostor kao tema izabran je upravo zato što se s takvom temom vrlo lako poistovjetiti jer je sastavni dio prirode i čovjeka. Prostor se može osjetiti u svim oblicima, tijelo se s njime poistovječuje i na njega on djeluje. Kroz eksperimentiranje u radu na slici prolazila sam kroz tjelesne senzacije i sjećanja koji

su me povezivali i dovodili u centar i ravnotežu uma i tijela. Ovo umjetničko istraživanje prateći tjelesne senzacije bilježi sliku o spoznaji osjetilnih i iskustvenih dijelova života.

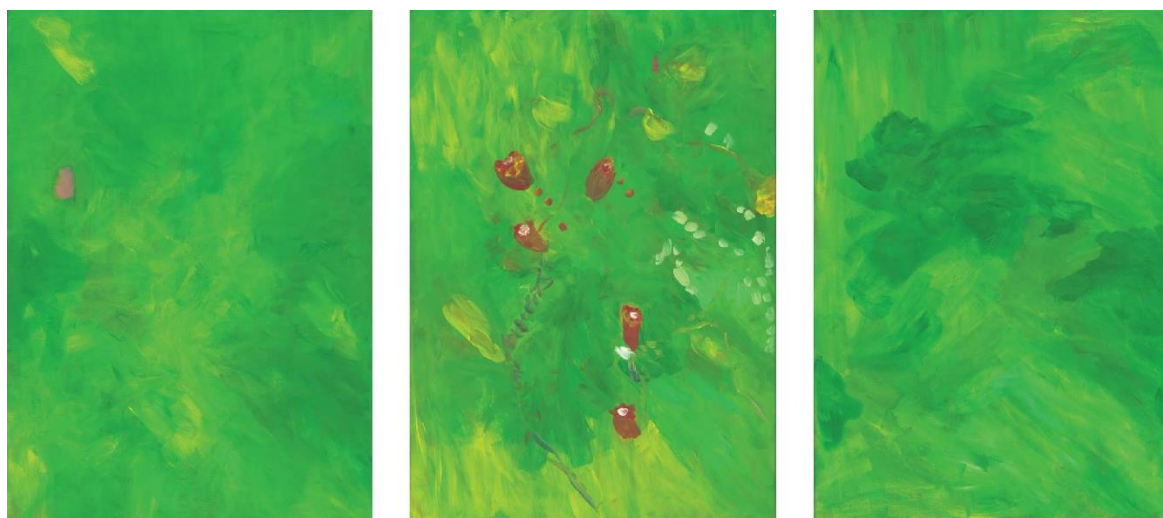
Ideja triptiha *More* bazira se na sjećanjima na događaje iz prošlosti koji su se odvijali na otoku Susku. Postupak slikanja bazirala sam na takozvanom procesu somatizacije odnosno svjesnim praćenjem pokreta tijela i emocija. Prvobitno sam bila nadahnuta slikom *Lopoči* Claudea Moneta i tehnikom impresionista, a promišljanje o tome probudilo je u meni sjećanja koja su evocirala duboki mir te sam to htjela zabilježiti.

5.2. Livada

50 cm X 70 cm triptih

Akril na platnu

2024.

Na slici *Livada* kompozicija je centralna i time upućuje na skupljanje prema središtu. Koloritom dominiraju zeleni tonovi koji simboliziraju razvoj i obnavljanje. Unatoč tome pozadina je u isto vrijeme glatka i slojevita, slobodnih poteza, dok elementi naznake cvijeća poprimaju apstrahiranu i organsku formu. U središnjem dijelu žuta i ružičasta naznačuju cvijeće i navode na motiv livade. Na kompoziciji svjetlo i sjena odražavaju se kroz tamne i svijetle tonove zelenih boja te kontrastom između roza i zelenog pigmenta. Tema ove slike su unutarnji krajobrazi kojima sam htjela izraziti unutarnje stanje dok doživljavam osjećaj radosti u nekom vrtu. Tijekom slikanja pratila sam tijek osjetilnog zbivanja dok sjedim, prolazim livadom te svjesno opažam tjelesne senzacije kao što su to kontakt tijela i zemlje i šum prolaska kroz travu, nježan dodir vlasi trave i tijela, pokret trave i tijela i sjećanja koja naviru za to vrijeme. Pri tome intenzivno doživljavam kontrast između obnavljajuće aktivnosti i uzlazne energije i stagnacije i silazne energije.

Djelo je povezano s praksom meditacije bilo u sjedenju bilo u hodu, odnosno prisutnosti u svakom trenutku bivanja. Prikazuje pomirenje s unutarnjim jastvom, proučavanje pojedinca i prirodnih okolina i temelji se na našoj interpretaciji osjećaja životne energije i bivanja u potpunom spokoju kada smo u skladu. Rast i razvoj na staničnom nivou, refleksija vanjskih i unutarnjih organskih funkcija i formi – resica, žila, tekućina, membrana i sl., ne uvijek mentalan, racionalan, intelektualan pogled.

Ovaj rad ukazuje na neprestani proces obnavljanja tkiva i života te održavanja stabilnosti organskih sustava koji se u prirodi odvija bez postojanja živčanog sustava i verbalnog, racionalnog spoznavanja. Tijek procesa stvaranja slike bio je vođen mojom potrebom za mirom. Istovremeno prenoseći mir na platno u sebi sam ga sve više pronalazila. Predodžba livade bila je moj učitelj. Kad osjećamo mir osjećamo prostor, livada je prostrana i promatrajući ju možemo naći prostor u sebi i izvan nas. Pored toga gubi se osjećaj vremena i tone se u sadašnji trenutak što daje osjećaj sigurnosti i stalosti za razliku od često neurotičnog i egocentričnog pristupa. Ovaj triptih preispituje osobne osjećaje koji se pobuđuju bivanjem na livadi ili već samom pomisli na livadu i u velikoj mjeri djeluje na očuvanju vlastite energije. Livada može biti promatrana površno ili kroz tjelesni doživljaj koji se registrira somatskim osjetilima. Prateći tjelesne senzacije dok promatramo zelenu, cvjetnu livadu dolazimo u vezu sa sobom, svojom prirodom i svojim primarnim potrebama. Kročanjem u svjesnost o jastvu možemo lakše opažati osjećaj zbivanja i upitati se što nam to točno

treba u ovom trenutku. Ovo je pitanje vrlo bitno ako želimo biti dobro i sigurno, kretati se lako i slobodno. Slikom prevladavaju slojeviti namazi zelene boje koja daje dubinu tako da kada se gleda slika, osjeća se da tonemo u zelenilo. Takvim osjećajem tonjenja u zelenilo prizivaju se instinkti i potisnuti osjećaji kakve držimo duboko u sebi. Time je ovaj rad samo podsjetnik, zabilješka našeg somatskog iskustva.

Pored te univerzalne simbolike koju livada pruža u centralnom dijelu slike zabilježen je trenutak kroz simboliku cvjetova. Uočava se pet povezanih cvjetova koji dočaravaju isječak iz života. Kada ih se tako povezane s niti gleda, simbolizira to prolaznost i lepršavost života, a i cikličke promjene.

Livada potiče na pomisao da možemo ponovo učiti o samima sebi i ponovo stvoriti nešto što je nestalo, na promišljanje o tome kako vratiti osjećaj na koji smo zaboravili, a toliko je važan da bismo osjetili što smo to zapravo i na to kako pronaći svoj prvobitni mir i vratiti mu se. Odvojenost potiče na strah, cjelovitost na sigurnost i mir. Motiv livade i cvijeća tako predstavlja poveznicu našeg unutarnjeg mira s vanjskim svijetom.

Prvobitna ideja za sliku *Livada* temeljila se na temi izlaska sunca na livadi, odnosno osjećajima i raspoloženju koje pobuđuje bivanje na livadi s jutarnjim suncem.

Izradila sam nekoliko skica u akvarelu koje su me vodile do završne verzije ovog triptiha. Istraživanje kolorita i prostora omogućili su da rad pokaže svoju bit. Tijekom slikanja pratila sam senzacije unutarnjih tjelesni pokreta, osjećala pokret mase tijela u prostoru, pokrete misli, emocija i sjećanja. Kolorit i tema su se polako usklađivali i prožimali. Osim toga funkcija ove slike bila je prikazati kako se prolazeći kroz stvaralački proces tijelo prilagođava i prolazi kroz različita stanja. Ova je slika, stoga, otisak tjelesnih senzacija i osjećaja koji su prožimali tijelo dok se prolazilo kroz istraživanje i stizalo do vrhunca osjetilnog u tijelu. Za vrijeme slikanja i eksperimentiranja emocije su se mijenjale, „e-motion“, energija u pokretu – na početku slikanja osjećaji i misli bili su većeg intenziteta, kroz proces su se mijenjali, a sam emocionalni doživljaj smirivao, isto kao što je biranje kolorita kroz slikanje utjecalo na osjećaj smirivanja.

5.3. Roza polje

50 cm X 70 cm triptih

Akril na platnu

2024.

Pogledajte ispod površine svijeta – svijeta koji uključuje odjeću, pećnice, filozofije, vašu kožu - i otkrit ćete univerzum uskovitlanih i suptilnih energija. Iako ne znamo što te energije čine i na koji način to čine mi znamo da su tu i oblikuju energije koje se kriju ispod naših fizičkih realiteta. One oblikuju nas¹².

Kompozicija na ovoj slici je slobodna i proteže se kroz tri platna. Monokromnom tehnikom bez kolorističkog kontrasta stvara se dojam uranjanja u cjelinu i poziva na doživljaj energetskog naboja posebno ženskog principa, rasta, transformacije, obnavljanja, intuicije, kreativnosti, krhkosti i nježnosti u odnosu na muški princip koji više ukazuje na akciju, svjesnost, izvršenje namjere bez straha i odgode.

Punina je, promatra li se kompozicija, prikazana kroz oblike i boju koji daju osjećaj punoće i spoznaje tijela u vremenu i prostoru kada se osjećamo upotpunjeno – cjelovito. To stanje utjelovljuje osjećaj zrelosti, podržanosti i suosjećanja. Svjetlo i sjena variraju upravo zbog kolorita, pozicioniranje svijetlih i tamnih tonova kompoziciji daje dubinu, a stavljanjem narančastih linija prikazan je kontrast koji dopunjava osjećaj da slika nije plošna.

Prikaz linija pritom ocrtava punoću i slobodno kretanje kada je tijelo u opuštenom stanju. Slika je podsjetnik tijelu na to kako s lakoćom može prolaziti kroz razna životna iskustva upravo zato što je neki pozitivan osjećaj utjecao na njega. Osim toga prikazuje se balans i fluidnost do kojih tijelo može doći kada otpusti negativne emocije koje koče životnu energiju. Ujedno prikazuju osjećaje koji se pojavljuju kada tijelo doživljava ples, slikanje i bivanje među ljudima.

Namjera mi je bila ukazati promatraču kako može pronaći pozitivni tok energije u tijelu, da ga promatranje odvede u umirujući fluidni osjećaj topline. Upućuje na nježnost, suptilnost, ženstvenost, euforiju, kreativnost, moć ljubaznosti i osjećaj sreće i entuzijazma. Kroz kompoziciju se kreću linije koje simboliziraju popunjenost i fluidnost kretanja tijela. Mogu se uočiti linije koje mogu prikazati kako se može popuniti praznine koje su nastale pražnjenjem tijekom negativnih životnih iskustava. Kompozicija, dakle, označuje dijelove koji su podsvjesno bili zaboravljeni, a tek su kroz pozitivni iskustveni efekt pronašli put prema površini. Djelo tako opisuje kako se možemo osjećati kada smo u centru, uravnoteženi, daje osjećaj kretanja energije kroz tijelo i

---

¹² Northrup, C. (2021) *Žensko tijelo, ženska mudrost*. Zagreb: Planetopija. Str. 109.

auričkim poljem. Tijekom kreativnog procesa na ovoj slici, dakle, budili su se osjećaji protočnosti i lakoće kretanja bez ustručavanja.

Ova je slika kroz proces stvaranja mijenjala faze i tematiku. Prvotno je trebala prikazivati planinu i simbolički označavati stabilnost i snagu čovjeka. Tijekom rada mogla sam primijetiti kako me slojeviti proces slikanja prethodnih radova – *More* i *Livada* koji su me doveli u stanje mira vodio do završnog ishoda. Slika nije imala skice u početku te se proces stvaranja zasnivao na direktnom slikanju na platnu. Upravo je slojevitost omogućila otpuštanje negativnih emocija i zamjećivanje slobodnog toka kretanja tijela. Istraživanje primjene slojeva i boja pridonosilo je sve vjernijem prikazu balansa i fluidnosti koji se mogu osjetiti u tijelu u stanovitim situacijama. Kroz proces slikanja nailazila sam na probleme s tematikom i kako prikazati prvobitni osjećaj „gušta” u tijelu pa je slika prolazila kroz razne faze koje su se zasnivale na apstraktnim oblicima.. Slika je, tako, kroz faze prikazivala planine, cvijeće i razne organske forme iz prirode sve dok nije došla do odgovarajuće forme koja će odraziti zamišljeni osjećaj. Kroz kompoziciju se također mijenjao kolorit tako da je u jednom periodu prikazivala veliku crvenu zagušenu površinu no kroz eksperimentiranje s oblicima i bojama došla sam do završnog rješenja – oblika i linija koji upotpunjavaju kompoziciju. Osjećaji koji su se otpuštali kroz ovaj proces slikanja odražavali su se upravo na fizički aspekt tijela što je i jest bio cilj za kojim sam tragala, a tjelesni i emotivni aspekt su se uravnotežili.

6. Zaključak

U diplomskom radu pod nazivom *Unutarnji krajobrazi* istraživala sam procese samoopažanja i odnos tjelesnog i emocionalnog doživljaja za vrijeme slikarskog procesa. Tekstualni dio diplomskog rada donosi četiri poglavlja: O umjetnosti i razmatranje aspekata boje i oblika kao referentni okvir za opis radova *Unutarnji krajobrazi*, Psihološki aspekt boje i oblika, Perceptivne osnove u slikarstvu i Opis radova *Unutarnji krajobrazi*, čiji je temeljni cilj bio prikazati vezu između ljudske psihe, unutarnjih doživljaja, fizičke percepcije i umjetničke slike. Tako je u stvaralačkom procesu diplomskog rada nastala serija slika, koje možemo identificirati i kao mape unutarnjih prostora onog osobnog, tj. intimnog. Univerzalni motivi kao što su more i livada, izvedeni kao slobodne, „nefigurativne” kompozicije, slojevitog namaza i zasićenog kolorita bude u oku promatrača jedinstvenu simboliku spokoja, ali i ukazuju na individualne razlike u osobnom doživljaju temeljenom na utjelovljenim sjećanjima i iskustvima, vjerovanjima some i psihe. U stvaranju ciklusa upotrebljavam akrilne, žarke boje (plava, zelena, roza), te i zapažam ponavljanje određenih elemenata (valovi, travke...) koje mi omogućuje uspostavljanje ponavljajućeg ritma koji djeluje umirujuće. Pritom mi proces stvaranja stišava mentalno procesiranje i omogućuje mi skretanje pozornosti na tjelesne i emocionalne osjete. Fokusirana pozornost i praćenje tijekom zbivanja unutar mene, realizirani u slikarskoj formi triptiha, omogućili su mi transformaciju osobnosti te su mi uravnotežili um i tijelo. Praktični dio diplomskog rada sastoji se od serije slika, triptiha: *More, Livada i Roza polje*, koji nakon početne, istraživačke improvizacije srodne mojem dosadašnjem iskustvu, postaju opipljiva i jasno vizualno definirana metafora iskustva i sjećanja, koja donosi promjenu i sigurnost. Istraživanje osobnosti kroz slikarski proces pomoglo mi je u spoznaji emocionalnih i fizičkih senzacija, a javna prezentacija radova otvorila me publici kojoj sam ponudila mogućnost vlastitih transformacija. U svim mojim radovima prikaz oblika i boje odaje osjećaj punoće i uravnoteženosti. Želja mi je bila prikazati spoznaju tijela i duha u vremenu i prostoru kada se osjećamo upotpunjeno – cjelovito. To stanje utjelovljuje osjećaj zrelosti, podržanosti i suosjećanja.

8. Popis literature

1. Damjanov, Jadranka. 1999. *Vizualni jezik i likovna umjetnost*. Školska knjiga. Zagreb.
2. Despot, Nikola. 1996. *Svjetlo i sjena*. Tehnička knjiga. Zagreb.
3. Kandinski, Vasilij. 2017. *O duhovnom u umetnosti*. Paperback. Beograd.
4. Northrup, Christiane. 2021. *Žensko tijelo, ženska mudrost*. Planetopija. Zagreb.
5. Tolle, Eckhart. 2001. *The Power of Now: A Guide to Spiritual Enlightenment*. Hachette. UK.